

Euharistija kao žrtva – sakramentalna žrtva

Molitva

Oče moj,
predajem se Tebi,
čini sa mnom što hoćeš.
Što god učinio, hvala Ti.
Spreman sam na sve, primam sve
samo da se Tvoja volja ispuni na meni
i na svim Tvojim stvorenjima.
Bože moj, ne želim ništa drugo.

Stavljam svoj život u tvoje ruke
Tebi ga darujem, Bože moj,
svom ljubavlju svoga srca
jer Te ljubim i ta ljubav traži
da Ti se darujem, da se potpuno predam
u Tvoje ruke s neizmjernim povjerenjem
jer Ti si moj Otac! Amen.

Charles de Foucauld

Uvod

Euharistija je žrtva hvale i zahvaljivanja. Već je sv. Justin tijekom drugoga stoljeća zapisao: „Prinos brašna (u židovskom kultu), propisan za one koji su očišćeni od gube, slika je euharistijskog kruha koji nam je Isus Krist naš Gospodin naredio slaviti na spomen muke koju je on podnio za ljude da očisti njihova srca od svake pokvarenosti. Isus nam je naložio slaviti euharistiju zato da bismo dali hvalu Bogu što je stvorio svijet i sve što na njemu postoji imajući pred očima čovjeka, što nas je oslobodio od grijeha u kojemu smo rođeni...“¹¹.

U ovoj temi obrađivat ćemo stvarnost vjere što je u slavlju euharistije imaju kršćani u svijesti da ih obvezuje Gospodinov nalog što ga je dao u predvečerje svoje muke: „Ovo činite meni na spomen“ (1 Kor 11,24-25). Nalog se ne odnosi samo na Isusove riječi, nego podrazumijeva i „ponavljanje“ njegovih činâ, te se treba shvatiti kao konkretno nasljedovanje. Mi taj Gospodinov nalog izvršavamo slaveći spomen-čin njegove žrtve. Tim činom prinosimo Ocu ono što nam je sam dao: darove njegova stvaranja, kruh i vino, što su snagom Duha

¹¹ Usp. Anton Tamarut: *Euharistija otajstvo vjere i dar života*, str. 77.

Svetoga i Kristovim riječima pretvorene u Tijelo i Krv Kristovu: Krist na taj način biva stvarno i otajstveno prisutan.¹² Euharistiju ćemo stoga promatrati kroz ova tri vida:

- kao čin zahvaljivanja i hvale Ocu;
- kao spomen-čin žrtve Krista i njegova Tijela;
- kao prisutnost Krista snagom njegove Riječi i njegova Duha.

Razrada teme

1. Čin zahvaljivanja i hvale Ocu

Prema Katekizmu Katoličke Crkve, Euharistija, kao sakrament našega spasenja što ga je Krist izvršio na Križu, jest također hvalbena žrtva u zahvalu za djelo stvaranja. U euharistijskoj žrtvi sav stvoreni svijet, predmet Božje ljubavi, prinesen je Ocu po Kristovoj smrti i uskrsnuću. Crkva može po Kristu prinositi žrtvu hvale u zahvalu za sve što je Bog dobra, lijepa i pravedna učinio u stvorenom svijetu i u čovječanstvu¹³. To ponajprije znači da se u euharistijskom slavlju okupljamo kao oni koji želimo u sebi probuditi zahvalnost za sve što smo primili od Očeve ljubavi.

Čin što ga je Isus učinio na posljednjoj večeri najveća je zahvala Ocu za njegovu ljubav, za njegovo milosrđe. Zahvala se na grčkom kaže euharistija. I zato se taj sakrament zove euharistija: to je najviši izraz zahvalnosti Ocu koji nas je toliko ljubio da nam je dao svojega Sina iz ljubavi. Evo zašto izraz euharistija sažima u sebi čitav taj čin, koja je ujedno čin Boga i čovjeka, čin Isusa Krista, pravoga Boga i pravoga čovjeka.¹⁴ To nam je trenutak sabiranja svega onoga što u svojem životu možemo vidjeti kao dobro i što je njegov dar za nas. Uvijek je to prije svega žrtva njegova Sina, po čijoj žrtvi smo otkupljeni i postajemo otkupljena djeca Božja.

U kršćanstvu štovanje Boga u prvom redu uvijek predstavlja izraz zahvalnosti zbog dobra koje je čovjek primio od Boga. Zato se u euharistiju ne donose ljudska djela pred Boga, naprotiv, njegova je bit u tome da Bog čovjeka obaspe darovima; ne slavimo Boga time što bismo mu dali nešto što navodno pripada nama – kao da to i onako nije njegovo – nego time što dopuštamo da nas obaspe svojom ljubavi i time što ga priznajemo kao jedinog Gospodina.¹⁵

Euharistija je otajstvo pred kojim dolazimo do spoznaje da smo voljeni ne zbog toga što bismo to svojim djelima zaslužili, nego stoga što u Bogu postoji bezuvjetna i neograničena ljubav. Ljubav koju Bog nama iskazuje ne može poremetiti nikakav naš grijeh. Na tu Božju, Očevu ljubav, ni ne možemo drugačije odgovoriti osim zahvaljivanjem. Stoga ako živimo euharistijsku duhovnost nužno je da postajemo ljudi zahvalnosti i da kao takvi dolazimo nedjeljom na euharistiju kako bi u raspoloženju svojega srca bili u zajednici koja slavi i zahvaljuje. S druge strane, taj čin zahvaljivanja „produbljuje“ i naše ljudsko zajedništvo koje mi u bratstvu Franjevačkoga svjetovnog reda životom trebamo očitovati i drugima svjedočiti.

¹² Usp. *KKC*, 1356-1357.

¹³ Usp. *KKC*, 1359.

¹⁴ Usp. Papa Franjo: *Sakramenti (Lanac milosti)*, str. 22.

¹⁵ Usp. Joseph Ratzinger: *Uvod u kršćanstvo*, str. 283.-284.

Jednako tako ne smijemo zaboraviti da je euharistija i hvalbena žrtva kojom Crkva pjeva slavu Božju u ime cijeloga stvorenog svijeta. Takva je žrtva hvale moguća samo po Kristu: On vjernike pridružuje svojoj osobi, svojoj hvali i zagovoru, tako da hvalbena žrtva biva Ocu prinesena od Krista i s Kristom, da bi bila primljena u Kristu¹⁶. Stoga je važno preispitati kako slavimo naša euharistijska slavlja; je li to samo onako izvanjsko ili pokušavamo dozvati u svijest da se pridružujemo cijeloj Crkvi koja slavi djela Oca našega. U našim mjesnim bratstvima često puta bratski mjesečni ili češći susreti „započinju“ euharistijom, pa nam je i to prilika probuditi svijest da se potaknuti *Pravilom*¹⁷ okupljamo uvijek kako bismo najprije dali hvalu Bogu Ocu euharistijskim slavljem¹⁸.

Kao hvalbena žrtva euharistija je bitno usmjerena punom zajedništvu između Boga i čovjeka, euharistijska žrtva je izvor i vrhunac svega bogoslužja Crkve i cijeloga kršćanskog života. U toj žrtvi davanja hvale, izmirenja, prošnje i pohvale vjernici sudjeluju s većom punoćom, kada ne samo daruju Ocu cijelim srcem, u zajedništvu sa svećenikom, svetu žrtvu i u njoj same sebe, nego također primaju samu žrtvu u sakramentu.¹⁹

2. Spomen-čin žrtve Krista i njegova tijela - Crkve

Euharistija je otajstvo Isusove smrti, uskrsnuća i njegovog ponovnog dolaska. On je taj spomen-čin ustanovio u predvečerje svoje smrti i njime dao odgovor na pitanje koje je njegova smrt nužno postavljala: Što je sada s njegovim naviještanjem kraljevstva Božjega? Je li Božje milosrđe o kojemu je on govorio, zbog ljudskoga prijezira, sada stvar prošlosti? Ustanovom euharistije Isus želi znakovito reći da se, unatoč njegovoj nasilnoj smrti, ništa nije izmijenilo u Božjemu naumu spasenja. Prihvatajući dragovoljno svoju smrt Isus je dao Ocu mogućnost da ljudima oprost i onaj najcrnji grijeh nezahvalnosti, grijeh odbačenja Onoga u kome im je zasvjedočio svoju ljubav i milosrđe.²⁰

2.1. Žrtva Kristova

Euharistiju promatramo kao žrtvu. Prema Svetom Pismu, spomen-čin (memorijal) nije puko sjećanje prošlih događaja, nego navješćivanje čudesnih djela što ih je Bog učinio u korist ljudi.²¹ U euharistiji pojam žrtva ponajprije znači da se nešto zemaljsko podiže u božansko područje, da se daje Bogu jer Bogu pripada. U euharistiji predajemo svoj život u vlasništvo Bogu od koga smo primili svoj život. Zapravo, mi svoj život stavljamo u Božji prostor u koji on i pripada. Kršćansko žrtvovanje ne sastoji se u davanju nečega što Bog, kad nas ne bi bilo, ne bi imao, nego u tome da u cijelosti postanemo primalačka bića i dopustimo da nas on potpuno uzme i ponese. Biti raspoloživ za Božje djelovanje – to je kršćanska žrtva²².

¹⁶ Usp. *KKC*, 1361.

¹⁷ Usp. *Pravilo Franjevačkoga svjetovnog reda*, 24.

¹⁸ Usp. *Obrednik Franjevačkoga svjetovnog reda, Susreti bratstva, Prethodne napomene* 4. d, str. 42.

¹⁹ Usp. Papa Ivan Pavao II., *100 kateheza*, str. 189.

²⁰ Ivan Dugandžić: *Kruh živi (Euharistija u životu Crkve)*, str. 19.-20.

²¹ Usp. *KKC*, 1363.

²² Joseph Ratzinger: *Uvod u kršćanstvo*, str. 284.

Isus kao pripadnik židovskog naroda slavio je Pashu i u tjednu Pashe želio je sa svojim učenicima blagovati svoju Posljednju večeru te tako ustanovljuje euharistiju. Pasha znači prolaz, prijelaz, preskok. Za kršćane i Židove Pasha je tajna spasenja. Te su večeri, večerom, svi vjerni Židovi započinjali slavljenje svoga najvećega blagdana – Pashe. Taj je blagdan bio spomen na velika Božja djela pri izbavljenju naroda iz egipatskoga ropstva. Svaka je obitelj bila dužna na taj dan zaklati pashalno janje i zajednički ga blagovati. Krv janjetova bila je cijena oprostjenja grijeha i obnavljanja narušenoga prijateljstva ili saveza s Bogom. Tumačeći svoju smrt kao otkupninu za ljude, Isus je sam na sebe uzeo ulogu pashalnog janjeta i tako euharistiji dao žrtveno značenje.

Drugo značenje žrtve jest predanje. Kad Sveto Pismo kaže da je Isusova smrt žrtva, pod time misli da je Isus u smrti dovršio svoju ljubav. Isus svoju nasilnu smrt nije držao neuspjehom nego predanjem za svoje. On to naznačuje u govoru o Dobrome pastiru: Ja svoj život polažem za ovce... Nitko mi ga ne oduzima, nego ja ga sam od sebe polažem (Iv 10, 15.18). Isusova smrt je izraz njegove ljubavi, kojom nas je ljubio bez pridržaja i do kraja, i izraz njegove slobode i suverenosti kojom se za nas predao. Slaveći u euharistiji njegovu smrt i uskrsnuće, stavljamo se pod njegovu ljubav, s kojom je mislio na svakoga od nas osobno.²³

2.2. Žrtva Crkve

Euharistija je ujedno i žrtva Crkve. Crkva, koja je Tijelo Kristovo, sudionica je u žrtvi svoje Glave. I sama biva sva prinesena zajedno s Kristom. Ona se pridružuje njegovu zauzimanju kod Oca za sve ljude. U Euharistiji Kristova žrtva biva i žrtvom udova njegova Tijela. Život vjernika, njihova hvala, patnja, molitva, njihov rad, sjedinjeni su s Kristovima i s njegovom potpunom žrtvom i tako poprimaju novu vrijednost. Kristova žrtva prisutna na oltaru pruža svim kršćanskim naraštajima mogućnost da se sjedine s njegovom žrtvom.²⁴

Ovaj vid žrtve kojega činimo mi kao članovi Crkve ne znači da mi nešto ostvarujemo i kako bi nam Bog trebao biti zahvalan, nego se mi trebamo gledati kao oni koji se uvježbavaju u Isusovoj ljubavi. Time se opredjeljujemo za stav ljubavi kojim je Krist živio. Kao njegovi učenici, otvaramo se za spremnost ulaska u takav stav predanja kojega je Isus živio. Euharistija nam to „omogućuje“ i Crkva nas tome „učí“, kako bismo svojim životima sve više budili čežnju za zajedništvom s Isusom Kristom i ljubili Boga i bližnjega.

Ovaj oblik žrtve pomaže nam kako bismo Isusovu ljubav uprisutnili u svoj život, a kao svjetovni franjevci i u svoja mjesna bratstva. U tome nam je izvrstan primjer sv. Franjo. Prema njegovu primjeru mogli bismo reći kako je cijeli kršćaninov život u svijetu, sa svojim nevoljama i poteškoćama, predanje volji Božjoj kako bismo samoga sebe potpuno i u svemu stavili u službu Bogu i bratu čovjeku, što zapravo učimo iz euharistijske žrtve.

3. Kristova prisutnost snagom Riječi i Duha Svetoga

U ovom sakramentu Krist biva prisutan po pretvorbi kruha i vina u njegovo Tijelo i Krv. Crkveni su Oci postojano svjedočili vjeru Crkve u moć Kristovih riječi i djelovanja Duha Svetoga za izvršenje ove pretvorbe. Tako sv. Ivan Zlatousti izjavljuje: „Nije to čovjek koji

²³ Usp. Anselm Grün: *Euharistija (Preobrazba i sjedinjenje)*, str. 24.

²⁴ Usp. *KKC*, 1368.

čini da prinesene stvari postaju Kristovo Tijelo i Krv, već sam Krist koji je za nas bio raspet. Svećenik, slika Krista, izgovara one riječi, ali im Bog daje moć i milost. Ovo je tijelo moje, veli On. Te riječi pretvaraju prinesene stvari.“²⁵

U euharistiji vidljivo je kako Duh izvršava djelo Oca i Sina. Crkva u svojim bogoslužnim molitvama zaziva dar Duha. Najljepše je to izrečeno u samom središtu euharistijskog slavlja, u tzv. epiklezi, u molitvenom zazivu Duha Svetoga nad darove kruha i vina. U *Četvrtoj euharistijskoj molitvi* moli se: „I da ne živimo više sebi, već njemu koji za nas umrije i uskrsnu: onima koju vjeruju, Oče, posla kao prvi dar od tebe Duha Svetoga da on u svijetu djelo njegovo dovrši i izvrši svako posvećenje.“

Tako se u euharistiji najdublje očituje Crkva koja moli za dar Duha i neprevarljivo se ostvaruje posvetiteljsko djelo istoga Duha. U najstvarnijem smislu zemaljski plodovi kruha i vina – plod zemlje i rada ruku čovječjih – postaju Isusova nebeska hrana, kruh koji je s neba sišao (Iv 6,51).²⁶

Umjesto zaključka

U euharistijsku žrtvu spada sudjelovanje svećenika i vjernika. Da bi i najmanja žrtva bila vrijedna, vjernici su pozvani da sve čine s ljubavlju. Svećenik ih poziva da mole kako bi „moja i vaša žrtva bila ugodna Bogu“. Zato je važno da vjernici uredno dolaze na euharistiju, da sudjeluju. Kod euharistije se prikazuju darovi kao i kod svake žrtve. Riječima kojima se ti darovi posvećuju da bi postali Tijelo i Krv Kristova su riječi žrtve: „Tijelo koje se predaje“, „Krv koja se prolijeva“. Od žrtve se uvijek blagovalo: to je pričest. A svećenik i vjernici mogu uvijek u svoju euharistiju ugraditi svoj život, svakodnevne brige i probleme, poteškoće i križeve. Tada i to biva posvećeno i preobraženo u jedinstvu s Kristovom žrtvom. Onda takva žrtva postaje sveta, istinska i prava.²⁷

Pitanja za razgovor

- Imate li u svojim mjesnim bratstvima zajedničku pripremu za nedjeljnu euharistiju prije susreta bratstva i na koji način?
- Možete li u razgovoru u skupinama jedni drugima nabrojiti neke zahvale koje ste otkrili te ih prikazujete u euharistiji?
- Kako se možete pridružiti u vlastitom životu Kristovoj žrtvi koju slavimo u euharistiji?
- Na koji način kao bratstvo možemo više živjeti iz euharistijske žrtve naše poslanje?

Literatura

- Anton Tamarut, *Euharistija otajstvo vjere i dar života*, Glas Koncila, Zagreb, 2004.
- Anselm Grün: *Euharistija (Preobrazba i sjedinjenje)*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003.

²⁵ Usp. *KKC*, 1375.

²⁶ Bernardin Škunca, OFM, *Za Kristovim stolom*, str. 60.

²⁷ Fra Zvezdan Linić, *Da radost vaša bude potpuna*, str. 118.

- Bernardin Škunca, OFM, *Za Kristovim stolom*, HILP, Zadar, 2000.
- Ivan Dugandžić, *Kruh živi (Euharistija u životu Crkve)*, Teovizija, Zagreb, 1996.
- *Katekizam Katoličke Crkve*, Hrvatska biskupska konferencija i Glas Koncila, Zagreb, 1994.
- Papa Franjo, *Sakramenti (Lanac milosti)*, Verbum, Split, 2014.
- Papa Ivan Pavao II., *100 kateheza*, IKA i HILP, Zadar, 2003.

Koga zanima više:

- Benedikt XVI., *Postsinodalna apostolska pobudnica Svetoga Oca Benedikta XVI. o euharistiji, izvoru i vrhuncu života i poslanja Crkve "Sacramentum caritatis"*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007.
- Fra Zvezdan Linić, *Da radost vaša bude potpuna, (Sakramenti - znakovi Isusove trajne i vjerne blizine i ljubavi)*, Glas Koncila, Zagreb, 2008.
- Ivan Pavao II., *Enciklika o odnosu euharistije i Crkve „Ecclesia de euharistia“*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003.
- Joseph Ratzinger: *Uvod u kršćanstvo*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007.